הִלְכוֹת בְּרָכַת הַפֵּרוֹת סִימָן רְט

לוֹמַר שֶׁהַכֹּל, וְנִזְכָּר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁיּוֹצֵא, (ד) שֶׁהֲרֵי אַף אִם סָיַם שֶׁהַכֹּל יָצָא (טור): **ב** [ג] **לָקַח כּוֹס שֶׁל שֵׁכָר אוֹ מַיִם** (ה) **וּבֵרַךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם** (ג) **בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן,** (ו) * **וְתוֹךְ** (ד) **כְּדֵי דִּבּוּר נִזְכָּר שֶׁטָּעָה, וְאָמַר שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, וְכָךְ הָיְתָה אֲמִירָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ, יָצָא.** הַגָּהָה: וְאִם הָיוּ אֲחֵרִים (ה) שׁוֹתִים גַּם כֵּן וְיַיִן לִפָנֵיהֶם, וְדַעְתּוֹ גַּם כֵּן עַל יַיִן שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁבְּכוֹסוֹ יַיִן, (ז) וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן וְנִמְצָא אַחַר כָּךְ שֶׁבְּכוֹסוֹ מַיִם אוֹ שֵׁכָר, כְּשֶׁחוֹזֵר וְשׁוֹתֶה אַחַר כָּךְ יַיִן אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְיוֹצֵא בַּבְּרָכָה שֶׁבֵּרַךְ עַל כּוֹסוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה בְּטָעוּת, (ח) דְּהָא דַּעְתּוֹ הָיָה לִשְׁתּוֹת גַּם כֵּן שָׁאַר יַיִן, גַּם הוֹצִיא הָאֲחֵרִים שֶׁשּׁוֹתִין שָׁם, וְלָכֵן בִּרְכָתוֹ בְּרָכָה

ג הָרי"ף (שם ו.) לְפִי פֵּרוּשׁ הָרא"ש (פ"א סי' יז) וְכֵן כָּתַב הַפְּרִדְּכִי (פ"א סי' לב) בְּשֵׁם רַ"מ.

בַּאֵר הֵיטֵב

שֶׁהוּא דַּעָה רִאשׁוֹנָה לֹא יָצָא מִשּׁוּם שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן וְכֵן כָּתַב הַפָּסָף מִשְׁנָה (קרית שמע פ"א ה"ח), אֲבָל הָעִקָּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל. מִי שֶׁהָיָה מְבָרֵךְ בְּרָכַת הַשַּׁחַר וּכְשֶׁהִגִּיעַ לְבָרֵךְ פּוֹקֵחַ עִוְרִים טָעָה וְאָמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וְחָזַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְאָמַר פּוֹקֵחַ עִוְרִים, צָרִיךְ עַיּוּן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבַת פּוֹקֵחַ עִוְרִים. אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים יָצָא יְדֵי מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו הַפָּנִים מְאִירוֹת (ח"א) סִימָן נ"ח. מִי שֶׁהָיָה מְבַדִּיל וְאַחַר בְּרָכַת הַיַּיִן אָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ וְנִזְכַּר וְיֵשׁ בּוֹרֵא מִינֵי בְּשָׂמִים יָצָא, מֵיהוּ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"ב סי' סב), בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה עַל הַבְּשָׂמִים, אֲבָל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין כְּלָל, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁחָתַם הַבְּרָכָה הִזְכִּיר בְּפִיו כַּהֲגוּן, יָצָא (ו) בְּדִיעֲבַד: (ד) **שֶׁהֲרֵי אַף אִם סָיַם.** וְנִמְצָא שֶׁאַף לְפִי מַחֲשַׁבְתּוֹ הָיְתָה בְּרָכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין: **ב** (ה) **וּבֵרַךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' וְכוּ'.** הֵינוּ אֲפִלּוּ בְּעֵת תְּחִלַּת הַבְּרָכָה (ג) הָיָה סָבוּר שֶׁהוּא יַיִן וְנִמְצָא שֶׁהָיָה תְּחִלַּת הַבְּרָכָה וְסוֹפָהּ שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן, אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן שֶׁעָקַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְסָיַם כַּהֲגוּן, יָצָא: (ו) **וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר.** אֲבָל לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר (ג) לֹא מְהַנֵּי עֲקִירָתוֹ וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ. וְעַד דְּהָא דִּמְקַלְּיֵנן בְּדִיעֲבַד בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, (ד) דַּוְקָא בִּבְרָכוֹת דְּרַבָּנָן, אֲבָל בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא אִם אֲרַע כְּהַאי גַּוְנָא, כְּגוֹן שֶׁאָכַל לֶחֶם (ה) וְטָעָה וְסָבַר שֶׁאָכַל פֵּרוֹת וְהִתְחִיל לְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְנִזְכַּר שֶׁהוּא לֶחֶם וְסָיַם הַזָּן אֶת הָעוֹלָם וְכוּ' כַּהֲגוּן, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְדַוְקָא בְּאָפָן זֶה שֶׁצִּיְּרָנוּ, (ו) אֲבָל אִם טָעָה וְסָבַר עַל הַלֶּחֶם שֶׁאָכַל (ו) שֶׁהוּא אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִים וְהִתְחִיל לְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַמִּחְיָה וְנִזְכַּר, יָכוֹל לְסַיֵּם הַזָּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְכוּ' וְיָצָא, דִּמְחִיָּה נַמִּי מָזוֹן הוּא. כָּתְבוּ הָאֲחֲרוֹנִים, מִי (שֶׁאָמַר) [שֶׁאָמַר] אַחַר בִּרְכַּת הַיַּיִן בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, וְנִזְכַּר שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְדִּים בְּשָׂמִים וְסָיַם בּוֹרֵא מִינֵי בְּשָׂמִים, יָצָא יְדֵי בְּשָׂמִים וְחוֹזֵר וּמְבָרֵךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בִּשְׁעַת הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת עַל הַבְּשָׂמִים (ס) שֶׁנִּקַּט בְּיָדוֹ וְנִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ וְאָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, אֲבָל כְּשֶׁנִּתְכַּוֵּן בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ יָצָא יְדֵי בִּרְכַּת מְאוֹרֵי הָאֵשׁ, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֶרֶת עַל הַבְּשָׂמִים, דְּהָא עַל הָאֵשׁ גַּם כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְהַמֻּדָּר אֵינוֹ מְעַכֵּב. וּלְעִנְיַן בִּרְכַּת הַשַּׁחַר אִם טָעָה בְּפוֹקֵחַ עִוְרִים וּמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וְכַדּוֹמֶה נִתְבָּרֵר לְעֵיל בְּסִימָן מ"ו בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ' עַיֵּן שָׁם: (ז) **וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן.** (ח) **דְּהָא דַּעְתּוֹ הָיָה וְכוּ'.** אֲמַר (ט) שְׁנֵי טְעָמִים לִפְטֹר, אֶחָד כֵּיוָן שֶׁדַּעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת שָׁאַר יַיִן [א]וַאֲפִלּוּ (י) לֹא הָיָה אָז אוֹתוֹ הַיַּיִן לְפָנָיו וְהֵבִיאוּ לוֹ אַחַר כָּךְ חֶל הַבְּרָכָה עֲלֵיהֶם [וְאַף דְּכוֹס זֶה הָיָה מַיִם (יא) וְהִתְחִיל לִשְׁתּוֹתוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא מִקְרֵי הֶפְסֵק, (יב) כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִפְסִיק

בַּאוּר הֲלָכָה

ב * **וְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ו) **מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ וְדַוְקָא בִּבְרָכוֹת שֶׁהֵם דְּרַבָּנָן,** כֵּן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) בְּשֵׁם הָרַיְיאַ"ז (שלטי הגבורים ו. אות ג). וְהַשַּׁעַם דְּהָא בִּגְמָרָא (יב.) הוּא בָּעֶיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וְכָתַב בְּרִי"ף (ו.) דְּנָקְטִינַן לְקוּלָּא מִשּׁוּם דְּהוּא סְפֵיקָא דְּרַבָּנָן, וּמִבָּה דְּבַדְאוֹרַיְיתָא אָזְלִינַן לְהַחְמִיר, **וּמַה שֶּׁצִּיַּרְתִּי וְטָעָה וְסָבַר שֶׁאָכַל פֵּרוֹת, דְּאִי בִּשְׁעַת שֶׁאָמַר שָׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר כַּהֲגוּן אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ וְאָמַר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ, נִרְאֶה שֶׁמְּהַנֵּי מַה שֶּׁחָזַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר לוֹמַר כַּהֲגוּן אֲפִלּוּ בְּדַאוֹרַיְיתָא.** וְרִאיָה לַדָּבָר דְּהָא דַּעַת ר"י בְּתוֹסָפוֹת (שם ד"ה לא) דִּבְרָכוֹת אֲפִלּוּ דְּרַבָּנָן בְּסָפֵיקָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא, וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּתְבוּ מֵיהוּ הָיָה אוֹמֵר הָרַבָּנוּ מֹשֶׁה דְּאִם הָיָה יוֹדֵעַ בְּבַרוּר שֶׁטָּעָה בְּדִבּוּרוֹ, דְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, מַאַחַר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא יוֹם טוֹב עַיֵּן שָׁם, הֲרֵי דָּזֶה דָּבָר פָּשׁוּט הוּא לְתוֹסָפוֹת דְּהֵיכָא שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּעֵת אֲמִירַת שֵׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה כַּהֲגוּן אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ נִכְשַׁל בִּלְשׁוֹנוֹ, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר, וּכְפִי זֶה דְּהַשַּׁ"ס הוּא רַק אִם הַכַּוָּנָה הָיְתָה גַּם כֵּן שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן. **וְדַע עוֹד דְּאַף דִּלְדַעַת רַשַּׁ"י** (שם ד"ה אלא) **וְהָרַשְׁבָּ"א** (שם ד"ה הכי גרים) **וְהָרַבֵּנוּ יוֹנָה** (ו. ד"ה והרמב"ם), **הֵיכָא דְּבִשְׁעַת אֲמִירַת שֵׁם וּמַלְכוּת הָיְתָה עַל דַּעַת שֶׁלֹּא לְסַיֵּם כַּהֲגוּן וְאַחַר כָּךְ נִזְכַּר וְסָיַם כַּהֲגוּן [וְהוּא הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁכְּשֶׁיִּזְכֹּר א'], הוּא בְּעֶיָא בְּגְמָרָא, וּמִשּׁוּם דְּלֹא אִיפְּשִׁיטָא אָזְלִינַן לְקוּלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים, וְאִם כֵּן לְפִי זֶה אִי אִתְרְמֵי כִּי הַאי גַּוְנָא בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְיתָא [כְּגוֹן בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן שֶׁכְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הָיְתָה דַּעְתּוֹ לוֹמַר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ, וְנִזְכַּר וְסָיַם בְּפִיו אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ] הָכִי נַמִּי דְּלָא יָצָא וְצָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, דְּהָא סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא הוּא, וְכֵן כָּתַב בְּאֶמֶת הָרַיְיאַ"ז שֶׁהוּבָא בְּשָׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים (שם) וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (שם), **מִכָּל מָקוֹם לְדִינָא צָרִיךְ עִיּוּן,** דִּמְכָּפָּה רִאשׁוֹנִים מַשְׁמַע דִּפְלִיגִי עַל רַשַּׁ"י [הָרַאֲבַ"ד (בהשגות ו.) וְהָרַמְבַּ"ן (במלחמות שם ד"ה ותעד וכן), וּפֵרְשׁוּ כֵּן דַּעַת הָרִי"ף גַּם כֵּן] וְסָבְרִי דִּפְשִׁיטָא דְּלֹא אָזְלִינַן כְּלָל בְּתַר מַחֲשָׁבָה לְבַד כֵּיוָן שֶׁבְּפִיו אָמַר כַּהֲגוּן, וְאִם כֵּן לְדִידְהוּ בְּוַדַּאי אַף דְּאִם הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת גַּם שָׁאָר יַיִן, אֲפִלּוּ אֵין אֲחֵרִים עִמּוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְדַוְקָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) דְּהוּא בַּגְּמָרָא (ברכות יב.) בָּעֶיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא, וּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן לְקוּלָּא. וְאִי אִתְרְמֵי כְּהַאי גַּוְנָא בְּמִלְּתָא דְּאוֹרַיְיתָא עַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה סוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר: **ב** (כ) לְבוּשׁ (וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ב) וּגְהָר שָׁלוֹם (סק"ג) וְהַגְּרָ"א בְּסִימָן תקפ"ב (ס"ב) וְהַפְּרִי חָדָשׁ בְּסִימָן תפ"ז (ס"א), דְּלָא כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם גּוֹפֵיהּ בְּסִימָן תפ"ז סָעִיף קָטָן ב' וּבְסִימָן תקפ"ב סָעִיף קָטָן ב' הִסְכִּים לַהֲלָכָה דְּיָצָא בְּכָל גַּוְנֵי, וְכֵיצַד אוֹמְרִים הַנֵּ"ל בְּסָעִיף א' דְּפָסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב' כְּוָתֵיהּ, וּמַה שְׁתָּמַהּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהֵרִי לֵיהּ לְהַמְחַבֵּר לְכָתֹב כָּאן וְיֵשׁ אוֹמְרִים, כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּגַם זֶה קַאֵי עַל וְיֵשׁ אוֹמְרִים הַנַּ"ל: (נ) **וַאֲפִלּוּ אִם בְּתְחִלַּת הַבְּרָכָה בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יָדַע שֶׁהוּא מַיִם וְדַעְתּוֹ הָיָה לְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, אֶלָּא שֶׁאַחַר כָּךְ טָעָה בְּדִבּוּרוֹ וְאָמַר בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן וְחָזַר לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר וְסָיַם שֶׁהַכֹּל, גַּם כֵּן לֹא יָצָא** דְּהָאי עֲקִירָה שֶׁעָקַר לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר כְּמַאן דְּלֵיתָא דְּמִקְרֵי וְנִמְצָא שֶׁסִּיֵּם שֶׁלֹּא כַּהֲגוּן [ר"י הַלֵּוִי (סי' מז) וּמִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"ב סי' סב), וְהַגְּרָ"א בְּסִימָן זֶה וּבְסִימָן תקפ"ב (ס"ב) וּגְהָר שָׁלוֹם (שם), דְּכֵלִי עֶלְמָא מוֹדוּ בָּזֶה, וְכֵן מוּכָח מֵהַמְחַבֵּר בְּסִימָן תפ"ז (ס"א) דְּאִי לֹא סָיַם כַּהֲגוּן בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר לֹא יָצָא אַף עַל גַּב שֶׁפִּתְחוֹ

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סי' רו סי"א) כתב שאפילו היה דעתו בבירור לאכול ולשתות אין הברכה חלה על זה אלא כשהוא לפניו בשעת ברכה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ג (ט) דכָּל הַבְּרָכוֹת אִם נִסְתַּפֵּק אִם בֵּרַךְ אִם לָאו, אֵינוֹ מְבָרֵךְ לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף, (י) חוּץ מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִפְּנֵי שֶׁהִיא (ו) [ו] (יא) שֶׁל תּוֹרָה: (תשובת מהרי"ל סימן צ"ב בית יוסף סוף סימן ר"ו (ד"ה מגלתי)):

רי הָאוֹכֵל פָּחוֹת מִכַּזַּיִת מַה דִּינוֹ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (א) אהָאוֹכֵל פָּחוֹת (א) [א] מִכַּזַּיִת בֵּין מִפַּת בֵּין מִשְּׁאָר אֳכָלִים, וְהַשּׁוֹתֶה

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ד הָרַמְבַּ"ם שָׁם (פ"ח הי"ב).

א תּוֹסָפוֹת בְּרָכוֹת רֵישׁ ל"ט (ע"א ד"ה בצר) וְרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (הי"ב) וְהָרֹא"שׁ (פ"ו סי' טז) וְהָרַשְׁבָּ"א שָׁם (לח: ד"ה כיון).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ו] שֶׁל תּוֹרָה. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת מַשְׂאַת מֹשֶׁה סִימָן א' שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּפְרָטֵי דִּינִים שֶׁל סָפֵק בְּרָכוֹת. וְעַיֵּן בְּלִקּוּטֵי פְּרִי חָדָשׁ וְשָׁם מְבֹאָר שֶׁאִם נִסְתַּפֵּק בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, חוֹזֵר וְאוֹמֵר גַּם בְּרָכָה רְבִיעִית, וְעַיֵּן בִּכְהֻנַּת עוֹלָם סִימָן ע"ח:

א [א] מִכַּזַּיִת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בֵּית יְהוּדָה סִימָן (כ"א) [ז']. וְכָתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (מחזיק ברכה אות ג) בְּשֵׁם זֶרַע אֱמֶת (או"ח סי' כט) בְּפַת סֻפְגָּנִין שֶׁנִּתְפַּח עַד שֶׁאֵין הָאֲוִירִים שֶׁבּוֹ נִרְגָּשִׁים, הָאוֹכֵל כַּזַּיִת מִמֶּנּוּ כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵינוֹ מְבָרֵךְ, דִּלְפִי הָאֱמֶת לֹא אָכַל כַּזַּיִת:

בְּאֵר הֵיטֵב

שֶׁלֹּא הִפְסִיק עַד שֶׁשָּׁתָה יַיִן. וְאִם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לִשְׁתּוֹת שְׁאָר יַיִן, הוּא צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְהָאֲחֵרִים שֶׁהָיָה יַיִן לִפְנֵיהֶם יוֹצְאִים בְּבִרְכָתוֹ אַף שֶׁהָיְתָה בְּרָכָה לְבַטָּלָה, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה): ג (ו) שֶׁל תּוֹרָה. וּבַטּוּר כָּתַב דְּגַם בִּרְכַּת מֵעֵין שָׁלֹשׁ עַל שִׁבְעַת הַמִּינִים הִיא דְּאוֹרַיְתָא, עַל כֵּן בְּמִי שֶׁנִּסְתַּפֵּק יֹאכַל עוֹד מֵאוֹתוֹ הַמִּין וִיבָרֵךְ, וְיוֹצֵא גַּם עַל הַסָּפֵק שֶׁלּוֹ. ט"ז (סק"ג). וְעַיֵּן הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן קמ"ג:

א (א) מִכַּזַּיִת. כָּל הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין לְכַזַּיִת. אֲבָל חֲצִי זַיִת מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין וַחֲצִי זַיִת אַחֵר, מְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א), וְנִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין פַּת וְדָבָר אַחֵר. וְכָל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִרְבִיעִית, אֲבָל הָאוֹכֵל וְהַשּׁוֹתֶה אֵין מִצְטָרְפִין, עַיֵּן סִימָן תרי"ב (ס"ב) וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן כ"א. וְצִיר שֶׁעַל גַּבֵּי יָרָק מִצְטָרֵף, דְּכָל אַכְשׁוּרֵי אוּכְלָא אֹכֶל הוּא, וְהוּא הַדִּין בְּפַת הַשָּׁרוּי בְּמַשְׁקֶה אוֹ בְּיַיִן, אֲבָל רֹטֶב שֶׁל בָּשָׂר אֵינוֹ מִצְטָרֵף דַּהֲוֵי מַשְׁקֶה. מָגֵן אַבְרָהָם (שם).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּדִבּוּר בֵּינְתַיִם], וַאֲפִלּוּ לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ בְּהֶדְיָא לִשְׁתּוֹת יוֹתֵר וְרַק בִּסְתָמָא, (יג) כֵּיוָן שֶׁהוֹצִיא אֲחֵרִים בְּבִרְכָתוֹ שֶׁיִּהְיוּ יְכוֹלִים לִשְׁתּוֹת הַיַּיִן שֶׁלִּפְנֵיהֶם נִמְצָא שֶׁלֹּא הָיְתָה בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה, וְלָכֵן מֻתָּר גַּם לוֹ לִשְׁתּוֹת שְׁאָר יַיִן. וְהִנֵּה הָרַמָ"א אָזֵיל לְשִׁיטָתוֹ בְּסִימָן ר"ו סָעִיף ו' בַּהַגָּהָ"ה שֶׁסְּבִירָא לֵיהּ שָׁם דְּהֵיכָא שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ בְּהֶדְיָא וְרַק בִּסְתָמָא, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ וְלָכֵן בְּעִנְיָנֵנוּ נַמִּי כָּתַב דְּהָא דַּעְתּוֹ וְכוּ', אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כו) וּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה רק) דְּיֵשׁ כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דַּאֲפִלּוּ בִּסְתָמָא, כָּל שֶׁהָיוּ לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת בְּרָכָה מִמֵּילָא חָל הַבְּרָכָה עַל כֻּלָּם וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ כְּשֶׁנִּשְׁפַּךְ הַכּוֹס שֶׁבֵּרַךְ עָלָיו, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ כְּשֶׁנִּמְצָא מַיִם וְשׁוֹתֶה כּוֹס אַחֵר יַיִן שֶׁהָיָה לְפָנָיו, בְּכָל גַּוְנֵי אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ: ג (ט) כָּל הַבְּרָכוֹת וְכוּ'. מִשּׁוּם שֶׁהֵן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וּסְפֵיקָא דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן קס"ז סָעִיף ט' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מט): (י) חוּץ מִבִּרְכַּת הַמָּזוֹן. וְהוּא שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּאָז הוּא מְחֻיָּב מִן הַתּוֹרָה, וְעַיֵּן לְעֵיל קפ"ד סָעִיף ד' בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק טו). וְהִנֵּה מֵהַמְחַבֵּר מַשְׁמַע שֶׁסְּתָם כְּהָרַמְבַּ"ם (פ"ח הי"ב) וּסְמַ"ג (עשין כז) שֶׁסּוֹבְרִין דִּבְרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ שֶׁמְּבָרְכִין עַל שִׁבְעַת הַמִּינִים הוּא מִדְּרַבָּנָן, אֲבָל בֶּאֱמֶת יֵשׁ הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא, וְעַל כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּמִי שֶׁאָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה (יד) מִפֵּרוֹת אוֹ תַּבְשִׁיל שֶׁל שִׁבְעַת הַמִּינִים וְנִסְתַּפֵּק לוֹ אִם בֵּרַךְ אַחֲרָיו, יֹאכַל עוֹד מֵאוֹתוֹ הַמִּין שִׁעוּר כַּזַּיִת וִיבָרֵךְ אַחֲרָיו, וְיוֹצִיא עַל יְדֵי זֶה גַּם הַסָּפֵק שֶׁלּוֹ. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ג) שֶׁמְּצַדֵּד דְּאִם אֵין לוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין, יִקַּח מִמִּין אַחֵר שֶׁהוּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין, כְּגוֹן שֶׁאָכַל פְּרִי עֵץ יִקַּח מִינֵי מְזוֹנוֹת וְיִכְלֹל בְּהַבְּרָכָה: (יא) שֶׁל תּוֹרָה. וְעַיֵּן בְּסִימָן מ"ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן א' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַתּוֹרָה אִם נִסְתַּפֵּק:

א (א) הָאוֹכֵל. כָּל הָאֳכָלִין (א) מִצְטָרְפִין לְכַזַּיִת לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה הָרְאוּיָה לָהֶן, אִם מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין בְּרָכָה מֵעֵין שָׁלֹשׁ, אִם שֶׁלֹּא מִשִּׁבְעַת מִינִים לְעִנְיַן בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. אָכַל חֲצִי זַיִת מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין וַחֲצִי זַיִת אַחֵר, (ג) מְבָרֵךְ אַחֲרֵיהֶן בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (ג) וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁאָכַל חֲצִי זַיִת פַּת וַחֲצִי זַיִת מִדָּבָר שֶׁמְּבָרְכִין בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (ד) וְכָל הַמַּשְׁקִין מִצְטָרְפִין לִרְבִיעִית. הָאוֹכֵל וְהַשּׁוֹתֶה [דְּהַיְנוּ שֶׁאָכַל פָּחוֹת מִכַּזַּיִת וְשָׁתָה פָּחוֹת מֵרְבִיעִית] אֵין (ה) מִצְטָרֵף אֲפִלּוּ לְעִנְיַן בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (ו) צִיר שֶׁעַל גַּבֵּי יָרָק מִצְטָרֵף לְכַזַּיִת דְּכָל אַכְשׁוּרֵי אוּכְלָא [מַשְׁקֶה הַבָּא לְמַתֵּק אֹכֶל] אוּכְלָא הוּא, וְהוּא הַדִּין בְּפַת הַשָּׁרוּי בְּמַשְׁקֶה אוֹ בְּיַיִן (ז) אוֹ בְּרֹטֶב, אֲבָל אִם אָכַל הַפַּת (ח) עִם הָרֹטֶב בְּלֹא טִבּוּל אֵין מִצְטָרֵף. אַךְ אִם הָיָה הָרֹטֶב שֶׁל הַמַּאֲכָל מִדְּבָרִים שֶׁמְּבָרְכִין עֲלֵיהֶן כְּמוֹ עַל הַמַּאֲכָל [וּמְבֹאָר בְּסִימָן ר"ה (ס"ב)], אאֶפְשָׁר דְּמִצְטָרֵף הָרֹטֶב לְהַמַּאֲכָל, וְצָרִיךְ עִיּוּן [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נ סעי' יח)]. אָכַל הַכַּזַּיִת מְעַט מְעַט וְנִשְׁתָּהָה הַרְבֵּה בַּאֲכִילָתוֹ, אִם יֵשׁ (ט) מִתְּחִלַּת הָאֲכִילָה עַד סוֹף הָאֲכִילָה יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֵינוֹ מִצְטָרֵף. [וְשִׁעוּר פְּרָס עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרי"ב (ס"ד) שֶׁיֵּשׁ דֵּעוֹת אִי שָׁלֹשׁ בֵּיצִים אוֹ אַרְבַּע בֵּיצִים, וְהָכָא מִסְתַּבְּרָא דְּאֵין מִצְטָרֵף אֲפִלּוּ רַק בִּכְדֵי שָׁלֹשׁ בֵּיצִים, דְּשִׁעוּר כַּזַּיִת אֲפִלּוּ בְּפַת לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הוּא רַק דְּרַבָּנָן, וְכֵן מַשְׁמַע מֵחַיֵּי אָדָם (שם סעי' יג)]. וְכָתַב הַפְּרִי מְגָדִים (א"א סק"א) דְּכָל זֶה הוּא רַק לְעִנְיַן שִׁעוּר כַּזַּיִת (י) אֲבָל לְעִנְיַן פַּת כְּדֵי שְׂבִיעָה דְּחִיּוּבוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה, חַיָּב אַף שֶׁאָכַל מְעַט מְעַט דְּהָא עַל כָּל פָּנִים 'וְשָׂבָעְתָּ' קָרִינַן בֵּיהּ. הָיָה פַּת סֻפְגָּנִין שֶׁנִּתְפַּח עַד שֶׁאֵין הָאֲוִירִים שֶׁבּוֹ נִרְגָּשִׁים, הָאוֹכֵל כַּזַּיִת מִמֶּנּוּ כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵינוֹ מְבָרֵךְ דִּלְפִי הָאֱמֶת לֹא אָכַל כַּזַּיִת. וְכֵן אִם הָיָה כַּזַּיִת וְנִצְטַמֵּק וְנִתְמַעֵט בְּשִׁעוּרוֹ, אֵין מְבָרְכִין אַחֲרָיו אֶלָּא אִם כֵּן דְּחָזַר וְנִתְפַּח [אַחֲרוֹנִים]. וּלְעִנְיַן שְׁתִיַּת רְבִיעִית, אִם שָׁתָה (יא) וְהִפְסִיק מְעַט וְחָזַר וְשָׁתָה עַד שֶׁהִשְׁלִים

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) וְאִם לֹא הָיָה יַיִן לִפְנֵיהֶם רַק שֶׁהָיָה סָבוּר לְהַשְׁקוֹתָם מִכּוֹס זֶה, פָּשׁוּט דְּלֹא מְהַנֵּי: ג (יד) וּבְפַת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין לֹא יְצַיֵּר זֶה. דְּאִם אָכַל מֵהֶם כְּדֵי שְׂבִיעָה הוּא כְּמוֹ לֶחֶם גָּמוּר וְחַיָּב לְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קס"ח (ס"ו), וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה אִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה כְּמוֹ בִּשְׁאָר לֶחֶם [וּבִפְרִי מְגָדִים בְּסִימָן קס"ח בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב נִסְתַּפֵּק שָׁם בָּזֶה בְּסָעִיף קָטָן ו', וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה]:

א (א) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): (ג) סָפֵק שֶׁמָּא קַיְמָא לָן כְּר"י (בתוס' לט. ד"ה בצר) דַּאֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִכַּזַּיִת מִשִּׁבְעָה מִינִים לְבַד נַמִּי מְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, וַאֲפִלּוּ לְהַחוֹלְקִין עָלָיו, מִכָּל מָקוֹם כָּאן שֶׁאָכַל כַּזַּיִת בֵּין הַכֹּל, שַׁפִּיר מְבָרֵךְ בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת [כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט) עַיֵּן שָׁם]: (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ד) הַיְנוּ הַמַּשְׁקִין שֶׁהֵם חוּץ מִיַּיִן, אֲבָל חֲצִי רְבִיעִית יַיִן וַחֲצִי רְבִיעִית שֵׁכָר יֵשׁ לְעַיֵּן אִם מִצְטָרְפֵי לְבוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת, דְּהָא יֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא צָרִיךְ בְּיַיִן לְבָרֵךְ עַל כַּזַּיִת בְּרָכָה הָרְאוּיָה לָהּ: (ה) עַיֵּן בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם (סק"א) וּבְחֶמֶד מֹשֶׁה (סק"א) שֶׁמְּפַקְפְּקִין בָּזֶה, דְּדִלְמָא דַּוְקָא לְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים מִשּׁוּם דְּקִים לְהוּ לְרַבָּנָן דְּלֹא מִיַּתְבָא דַּעְתֵּיהּ מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעָלְמָא: (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ז) דְּלֹא גָּרַע מִשָּׁרוּי בְּמַשְׁקֶה. וּמִמַּה שֶּׁסִּיֵּם הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְכֵן מַשְׁמַע [מִמַּה שֶּׁכָּתַב] סִימָן קנ"ח סָעִיף ה', עַיֵּן שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י), מַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דִּבְכָל גַּוְנֵי קָרוּי מַשְׁקֶה וְצָרִיךְ עִיּוּן: (ח) כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דְּזֶהוּ כַּוָּנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א). וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א) כְּלָל נ' סָעִיף (ט"ז) [י"ז] מַשְׁמַע שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּאַף בְּטָבַל בְּרֹטֶב אֵין מִצְטָרֵף, וְלֹא נְהִירָא. וְדַע דְּהַחַיֵּי אָדָם מַשִּׂיג עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְדַעְתּוֹ דְּאִם טָבַל פַּת בְּיַיִן אֵין מִצְטָרֵף הַיַּיִן, וְדַעְתּוֹ דְּדַוְקָא לְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים מִשּׁוּם יַתּוּבֵי דַּעְתָּא, וְהֵבִיא הַמָּקוֹר מִתּוֹסָפוֹת יְשָׁנִים שָׁם (יומא פ: ד"ה קמ"ל). אֲבָל הַמְעַיֵּן בְּהָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת [שְׁבִיתַת] עָשׂוֹר הֲלָכָה ז', מַשְׁמַע דְּדִין הַצִּיר לָאו דַּוְקָא לְעִנְיַן יוֹם הַכִּפּוּרִים: (ט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תע"ה סָעִיף קָטָן ט"ו בְּמָגֵן אַבְרָהָם וּבְסִימָן תרי"ב (ס"ג) וּבְיוֹמָא דַּף פ' עַמּוּד ב' בְּרַשִׁ"י דִּבּוּר הַמַּתְחִיל כַּזַּיִת וְתִמְצָא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. [וְדַע דְּכְדִבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי הָרְאָ"ה עַל הָרִי"ף בְּפֶרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (לט.) וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַגְּרָ"א בְּסִימָן ר"ח סָעִיף ט', וּדְלֹא כִּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה]: (י) וְגַם זֶה לֹא בְּרִירָא כָּלֵי הַאי, דְּאֶפְשָׁר דְּאַף שֶׁיֵּשׁ כְּדֵי שְׂבִיעָה, 'וְאָכַלְתָּ' גַּם כֵּן בָּעִינַן, וְזֶה לֹא מִקְּרֵי אֲכִילָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְאֶפְשָׁר דְּמִשּׁוּם זֶה סִיֵּם הַפְּרִי מְגָדִים וְצָרִיךְ עִיּוּן. אַךְ אִם אָכַל כַּזַּיִת אֶחָד מִזֶּה בְּבַת אַחַת, בְּוַדַּאי חַיָּב מִן הַתּוֹרָה מִמָּה נַפְשָׁךְ וְדוּק: (יא) עַיֵּן בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה פֶּרֶק ב' מֵהִלְכוֹת [שְׁבִיתַת] עָשׂוֹר הֲלָכָה ד' וְתָבִין מַה שֶּׁשִּׁנִּינוּ הַלָּשׁוֹן מִלְּקַמָּן סִימָן תרי"ב (ס"י). וְנִרְאֶה לִי דִּסְתָם שְׁתִיַּת

ליקוטי דברי הרב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פ"ח ה"ח) כתב: רוטב שנתבשל בו אוכל אינו מצטרף עמו כי משקה גמור הוא לכל דבר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah